

Finansutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om temporär ändring av mervärdesskattelagen

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om temporär ändring av mervärdesskattelagen (RP 194/2022 rd): Ärendet har remitterats till finansutskottet för betänkande.

Beredning i delegation

Ärendet har beretts i finansutskottets skattedelegation.

Sakkunniga

Skattedelegationen har hört

- konsultativ tjänsteman Marja Niiranen, finansministeriet
- konsultativ tjänsteman Tiia Orjasniemi, kommunikationsministeriet
- ledande expert Anne Kaleva, Skatteförvaltningen
- ekonomichef Maarit Hauskamaa, Samkommunen Helsingforsregionens trafik
- specialsakkunnig Pekka Montell, Finlands Kommunförbund
- expert Sampo Seppänen, Finsk Energiindustri rf
- ledande expert Toni Jääskeläinen, Finsk Handel rf
- chefsekonom Jukka Appelqvist, Centralhandelskammaren
- verksamhetsledare Minna Soininen, Suomen Paikallisliikenneliitto - Finlands Lokaltrafikförbund ry
- skatteexpert Laura Kurki, Företagarna i Finland rf
- ekonomisk expert Janne Kalluinen, Skattebetalarnas Centralförbund rf
- direktör Jonna Juslin, VR-Group Ab.

Skattedelegationen har fått skriftligt yttrande av

- Ålands landskapsregering
- Tammerforsregionens kollektivtrafik (NYSSE)
- Finlands näringsliv rf
- Suomen Taksiliitto ry
- WWF Finland.

Betänkande FiUB 22/2022 rd

PROPOSITIONEN

I propositionen föreslås det att mervärdesskattelagen ändras temporärt.

Enligt förslaget sänks den mervärdesskattesats som tillämpas på el från 24 procent till 10 procent.

Det föreslås också att inhemska persontransporter ska bli befriade från skatt. Skattebefrielsen för-
enas med rätt att dra av den skatt som ingår i anskaffningarna.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2023 och den kompletterande budgetpropo-
sitionen. Propositionen avses bli behandlad i samband med budgetpropositionen för 2023.

Lagen avses träda i kraft den 1 december 2022 och gälla till och med den 30 april 2023. Den änd-
ring som gäller persontransporter föreslås dock träda i kraft först vid ingången av 2023.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Utskottet tillstyrker lagförslaget utan ändringar.

Elektricitet

Det föreslås att mervärdesskattesatsen för el temporärt sänks från 24 procent till 10 procent och
att den sänkta skattesatsen tillämpas 1 december 2022—30 april 2023. Avsikten är att lindra kon-
sekvenserna av höjningen av elpriset för hushållen genom att sänka konsumentpriset på el. Ge-
nom tidsbegränsningen eftersträvas en sänkning av kostnaderna under den kallaste perioden av
året, då hushållens elkostnader är som högst på grund av uppvärmningsbehovet.

Priset på elenergi steg kraftigt mot slutet av 2021 och en fortsatt brant uppgång väntas under vin-
tern 2022—2023. De höga priserna försämrar hushållens ekonomiska ställning och för vissa hus-
håll kan höjningen av priset på elenergi öka hushållets kostnader orimligt mycket. Situationen
gäller särskilt hushåll som använder mycket elenergi, bland annat ägare till eluppvärmda hus. Be-
roende på typen av elavtal som hushållet har ingått och tidpunkten för ingåendet av avtalet kan
hushållets kostnader för uppvärmning och förbrukning under vintern öka mångfaldigt jämfört
med tidigare år. Det är svårt att förutsäga partipriset på el under lagens giltighetstid. Enligt pro-
positionen är det också i hög grad osäkert hur partipriserna på el påverkar hushållens elavtal.

Propositionen identifierar det faktum att det allmänt taget är osäkert om mervärdesskattesatserna
kommer att överföras till priserna. I fråga om elenergi väntas en sänkning av mervärdesskattesat-
sen dock i det här exceptionella läget få nästan fullt genomslag i konsumentpriserna. Detta för-
väntas särskilt beröra gällande avtal. När det gäller nya avtal som ingås under lagens giltighetstid
är det osäkert om sänkningen av skattesatsen överförs till priserna. Utskottet betonar att syftet
med lagen är att sänka det pris som betalas av konsumenterna och anser därför att det är viktigt att
se till att konsumenterna drar nytta av sänkningen av skattesatsen.

Betänkande FiUB 22/2022 rd

Vid utfrågningarna har det framförts att en sänkning av mervärdesskattesatsen också kan öka efterfrågan på el och därmed påverka partimarknadspriserna på elmarknaden. Eftersom den höjning av den totala efterfrågan på el som en sänkt mervärdesskatt på elenergi orsakar är högst mycket liten, är sänkningens höjande effekt på partipriset på el sannolikt mycket liten och har inte någon stor betydelse för det elpris som hushållen betalar, står det i propositionen. Å andra sidan har regeringen också identifierat situationer där även en liten ökning av hushållens efterfrågan på el kan leda till en betydlig höjning av partipriset på el.

Sakkunniga har allmänt taget varit på det klara med varför skattesatsen ska sänkas men å andra sidan pekat på att sänkningen blir dyr. I propositionen beräknas förslaget minska statens skatteintäkter med 290 miljoner euro 2023.

En del av sänkningarna kommer också att beröra hushåll som till exempel har ett gällande fördelaktigt avtal till fast pris och som inte lider av de höjda elpriserna. Utskottet anser trots det att den föreslagna temporära sänkningen av skattesatsen är motiverad i det rådande exceptionella läget. Sänkningen av mervärdesskattesatsen har bedömts leda till att det pris som hushållen betalar för elenergin sjunker. Sänkta priser underlättar särskilt för de hushåll som huvudsakligen använder el för uppvärmning av hemmet och som har elavtal där priserna har stigit betydligt. Målet är att sänka kostnaderna under den kallaste perioden av året, då hushållens elkostnader är som högst på grund av uppvärmningsbehovet.

Persontransporter

För att sänka konsumentpriserna på persontransporter och på så sätt förbättra hushållens köpkraft föreslås det att inhemska persontransporter befrias från skatt för viss tid. Skattebefrielsen förenas med rätt att dra av den skatt som ingår i anskaffningarna. Åtgärden ska gälla under tiden 1 januari 2023—30 april 2023. Syftet med tidsbundenheten är att rikta åtgärden för att förbättra köpkraften så effektivt som möjligt.

Uppskattningsvis 50 procent av hushållens konsumtion i anslutning till persontransporter utgörs av bussresor, 30 procent av tågresor, 10 procent av taxiresor och 10 procent av inrikes båt- och flygresor. Om en sänkning av skattesatsen överförs på priserna på persontransporter ökar hushållens köpkraft. Som det konstateras ovan är det dock allmänt taget osäkert om sänkningarna av mervärdesskattesatserna får genomslag i priserna. Regeringen bedömer att sänkningen åtminstone delvis kommer att överföras till priserna. Det är också osäkert hur konsumentpriserna påverkas av att mervärdesskattesatserna återställs till den tidigare nivån efter tidsfristens utgång. Inom vissa branscher har man enligt propositionen märkt att höjningar av mervärdesskatten överförs på priserna till och med dubbelt så mycket som nedsättningar och en justering av mervärdesskattesatserna till den tidigare nivån har höjt företagens priser inom branschen så att de blivit högre än de ursprungliga priserna.

En temporär sänkning av skattesatsen för persontransporter är i hög grad förknippad med frågan på vilket sätt en kortvarig temporär sänkning som träder i kraft snabbt kan genomföras av aktörerna i branschen och om sänkningen de facto överförs till konsumentpriserna. Detta gäller särskilt kollektivtrafiken och stora aktörer inom den sektorn, såsom Samkommunen Helsingforsregionens trafik (HRT). Ändringen kommer att medföra administrativa kostnader för bolagen inom

Betänkande FiUB 22/2022 rd

persontransportbranschen. I synnerhet HRT har uttryckt sin oro över att kostnaderna är problematiska. En temporär sänkning av mervärdesskattesatsen skulle medföra en administrativ börda både när ändringen träder i kraft och då man återgår till det tidigare läget när den temporära sänkningen upphör.

Sakkunniga har framfört att direkt stöd skulle vara ett effektivare sätt att stödja användningen av kollektivtrafik. Det har också uttryckts oro över att målet att sänka konsumentpriserna inte kommer uppnås på bred front. Redan nu finns det ett tryck på att höja kundavgifterna inom kollektivtrafiken, så det är möjligt att en sänkning av mervärdesskattesatsen minskar trycket på att höja avgifterna och inte direkt sänker de nuvarande avgifterna. Det finns också skillnader mellan aktörerna när det gäller hur de har möjlighet att beakta en snabb ändring av skattesatsen.

Under sakkunnigutfrågningen väckte det också kritik att stödet riktas till alla persontransporter i Finland inklusive flygtrafiken och att stödet även i övrigt inte är noggrant riktat till dem som är i behov av stöd. Utskottet anser det nödvändigt att undersöka hur stödåtgärder via beskattningen kan riktas på ett mer ändamålsenligt sätt.

Av branschaktörerna har i synnerhet HRT ansett att den temporära momssänkningen är problematisk och obefogad. Enligt HRT skulle ändringen medföra betydande merkostnader för bolaget och det skulle vara omöjligt att genomföra den i alla försäljningskanaler. Utöver direkta kostnader för systemändringar uppstår dessutom kostnader på grund av att andra projekt fördröjs.

Trots att en temporär sänkning av mervärdesskattesatsen med kort varsel är förenad med betydande administrativa utmaningar och belastningar särskilt för en del av aktörerna inom kollektivtrafiken, anser utskottet ändå att den föreslagna ändringen är en motiverad åtgärd för att förbättra hushållens köpkraft under inflationen. I fråga om en del av anordnarna av kollektivtrafik i städer drar kunderna direkt nytta av momsändringen i form av antingen oförändrade priser i början av året eller sänkta priser. Den åtgärd som nu föreslås ingår i åtgärderna för att stödja hushållens köpkraft.

I propositionen ändras inte definitionen av persontransport jämfört med nuläget. Med persontransporttjänst avses samma service som i gällande lagstiftning. Den temporära lagen ska tillämpas när skyldighet att betala skatt uppkommer under lagens giltighetstid. På förskottsbetalningar som influtit innan lagen träder i kraft tillämpas den lagstiftning som gällde vid ikraftträdandet. Till exempel på förskottsbetalningar som influtit i november 2022 tillämpas den lag som gäller i november, fastän resan med biljetten skulle göras i januari 2023. På förskottsbetalningar som influtit under den temporära lagens giltighetstid tillämpas däremot bestämmelserna i den temporära lagen, fastän resan med biljetten görs efter lagens giltighetstid. Sakkunniga har ställt en hel del mer detaljerade frågor om tillämpningsområdet. Här understryker utskottet vikten av att Skatteförvaltningen lägger fram anvisningar.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Finansutskottets förslag till beslut:

Betänkande FiUB 22/2022 rd

Riksdagen godkänner lagförslaget i proposition RP 194/2022 rd utan ändringar.

Helsingfors 14.10.2022

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Johannes Koskinen sd
vice ordförande Arto Pirttilahti cent
medlem Anders Adlercreutz sv
medlem Timo Heinonen saml
medlem Katja Hänninen vänst
medlem Vilhelm Junnila saf
medlem Esko Kiviranta cent
medlem Jari Koskela saf
medlem Pia Lohikoski vänst
medlem Matias Marttinen saml
medlem Sari Multala saml
medlem Raimo Piirainen sd
medlem Sari Sarkomaa saml
medlem Sami Savio saf
medlem Iris Suomela gröna
medlem Pia Viitanen sd
ersättare Anne Kalmari cent.

Sekreterare var

utskottsråd Tarja Järvinen.